

Derfor fortæller jeg historien

om turen til Leningrad

Hvorfor bryder jeg tavsheden om at gå ind i det russiske folks kamp for frihed og demokrati under den kolde krig?

Svaret er i virkeligheden enkelt. Det harmede mig voldsomt at opleve, hvorledes fremtrædende mediepersonligheder, venstrefløjspolitikere, forfattere, journalister og andre fra den såkaldte åndselite under den kolde krig gik ind for den kommunistiske ideologi og roste sovjetstyret til skyerne, og derved reelt undergravede det samfund, vi levede i. Efter Berlinmurens fald forsøgte mange af de føromtalte at score nogle billige points ved at vende på en tallerken for nu at fremstå som sovjetstyrets argeste modstandere.

I al beskedenhed vil jeg hævde, at vi var mange, der tidligt indså, at ikke blot nazismen, men også kommunismen var grusomme og menneskefjendske styreformere, der måtte bekæmpes. Derfor gik jeg ind i den kamp i modsætning til de omtalte medielus*.

Det er ellers en uskreven lov, at den slags aktivitet, som jeg deltog i, er en viden, man tager med sig i graven. Men harmen var *for* stor, og jeg har vurderet, at jeg *så* længe efter at begivenhederne fandt sted ikke har kunnet bringe andre i fare ved at røbe min historie.

Men inden jeg beskriver mine oplevelser i Leningrad i sommeren 1963, vil jeg fortælle lidt om mig selv og min baggrund.

*Ius, en person, der er upålidelig eller fej eller som gør noget, man ikke synes om. (Nudansk Ordbog 2001)

Lidt om mig selv

Mit navn er Knud Winther Andreasen. Jeg er født i december 1927 i Århus som den ældste af en søskendeflok på fire. Min far var jord- og betonarbejder, og min mor supplerede den sparsomme løn ved at sy børnetøj for en manufakturforretning. I 1933 under den første finanskrise og depression flyttede familien til Viby v. Århus. Af en slægtning i familien lånte min far 2000 kr. til udbetaling i et hus. Købesummen var 14000 kr.

Jeg bestod optagelsesprøven til realskolen i besættelsesåret 1941 og kom til at gå i Rosenvang Skole, hvorfra jeg tog præliminæreksamen i marts 1945.

I løbet af besættelsesårene var vi fire drenge i klassen, der fik forbindelse til modstandsbevægelsen, og vi påtog os et job som distributør af illegale blade

I begyndelsen af april 1945 blev vi betroet at sabotere en kæmpe stor dyng af grangrene ved Jelshøj syd for Holme, hvor tyskerne var i gang med at anlægge en forsvarslinje med skyttegrave, maskingeværstillinger og løbegange for at imødegå og standse en eventuel allieret fremrykning op gennem Jylland. Grangrenene skulle anvendes til at afstive og fore skyttegravene,

hvor disse gik igennem sandede områder. En af de sidste aftener i april gik vi i aktion. På et tidspunkt, hvor vagterne var længst borte på deres rute, lykkedes det os med benzin at antænde granbjerget, der brændte ned til grunden. Selv om vi blev beskudt med maskinpistol- og geværlid, lykkedes det os at slippe væk over markerne ned til en lille landsby, Hørret, uden at blive ramt. Vi fortsatte over til Søsterhøj, inden vi vendte næsen mod Viby.

Kort efter besættelsens ophør meldte jeg mig på en ekstraordinær session arrangeret af modstandsbevægelsen for at blive indkaldt som soldat. Jeg blev imidlertid afvist med den begrundelse, at jeg var for splejset og for ung. Tag hjem og spis noget mere rugbrød og kom så igen om et år, sagde sessionslægen. Og da lykkedes det. I juni 1946 blev jeg indkaldt til tjeneste ved 2. Fodfolkspionerbataljon i Tønder. Samme efterår blev jeg udtaget som kornetelev på Kronborg, blev udnævnt til kornet i april 1947 og et halvt år herefter udnævnt til sekondløjtnant. Jeg var frivillig kontraktansat til sommeren 1949, og mit arbejde bestod i uddannelse af nye rekrutter, samt grænsevagt i Højer, Rudbøl og Store Jyndeved

Amtsskolekonsulenten i Tønder, som jeg kendte personligt, skaffede mig et job som vikar på Bodsbøl Skole v. Ballum. Da jeg hurtigt kom til at kunne lide skolearbejdet, søgte jeg optagelse og blev optaget på Århus Seminarium, hvorfra jeg tog lærereksamen i 1955. Her fandt jeg også min kæreste, Gudrun, med hvem jeg blev gift samme år. Vi flyttede til Kappel på Lolland, hvor jeg havde været ude i praktik i 3 måneder.

Knud Andreasen
Munkevej 3, Tvis,

Kopi 2013

Spion bag Jerntæppet

Fra 1955 – 65 var Gudrun og jeg bosat på Kappel Centralskole i Kappel kommune beliggende 11 km sydvest for Nakskov, der hvor Femernbælt og Langelandsbælt mødes.

En eftermiddag i begyndelsen af maj 1963 fik jeg en opringning fra en god ven i Nakskov, Andreas, der spurgte, om han måtte kigge ud til mig. Der var noget, han gerne ville tale med mig om.

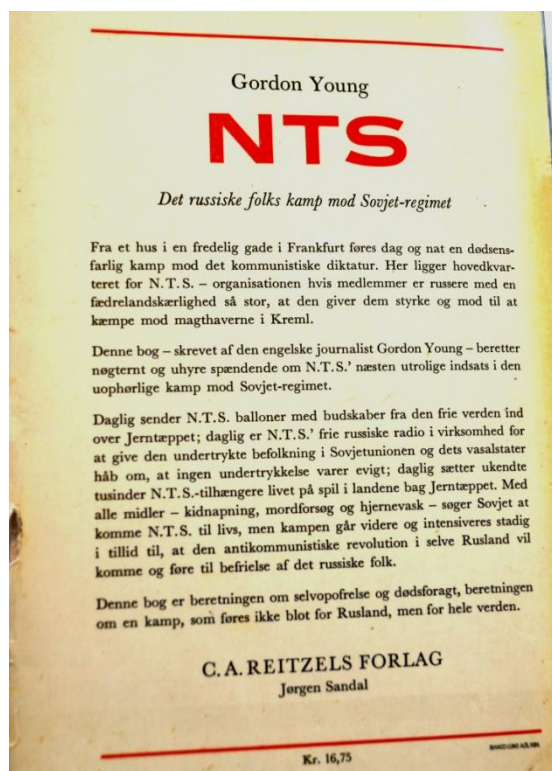
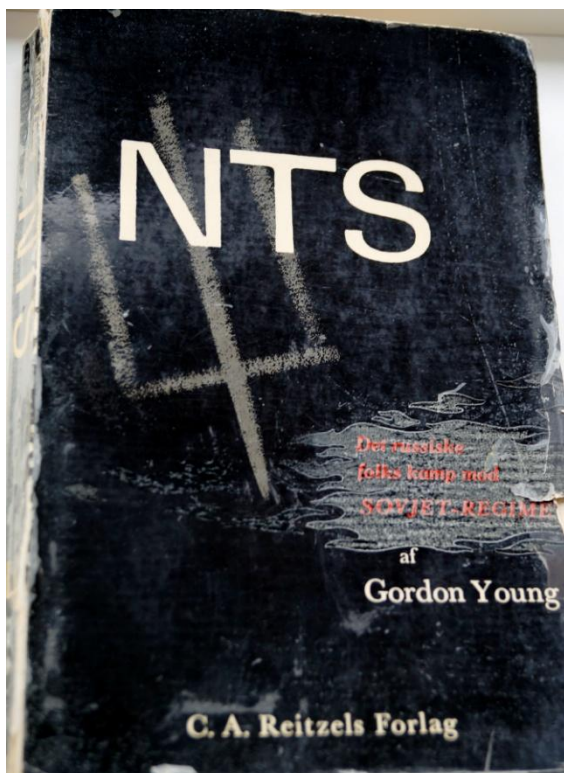
Andreas Schönau er nu død, så jeg er løst fra mit æresord til ham. Det er også derfor, jeg har opgivet hans rigtige navn. Han var på alle måder et fint og nobelt menneske. Han var litauer, flygtet fra sovjetstyret og bosat i Nakskov, hvor han havde en moderne og velbesøgt herreekviperingsforretning på hovedgaden. Han talte flydende dansk, næsten uden accent, og var desuden en god spejderkammerat.

”Jeg kommer om et kvarter”, sagde han og lagde røret på.

Da jeg åbnede døren for ham, kunne jeg straks se, at det måtte dreje sig om noget ganske særligt. Han bad om at tale med mig i enrum, så vi gik ind på kontoret.

Kort fortalt sagde han følgende: ”Du er den første, jeg betror en hemmelighed, som ingen af vores fælles venner kender til, så inden jeg røber den for dig, må du love mig aldrig at røbe den for nogen anden, så længe jeg lever. Gudrun må nødvendigvis vide, hvad det drejer sig om, men fortæl hende så lidt som muligt, og hun må heller ikke røbe mig.” Berørt af hans alvorlige mine og den mærkelige højtidelige stemning gav jeg ham mit ord på, at det aldrig ville ske. Og det er det ord, som jeg ved hans død nu er blevet løst fra.

Så fortsatte han: ”Jeg er medlem af en antisovjettisk organisation, der har til formål at bekæmpe det sovjetiske styre styre indefra for med tiden at få indført et demokratisk folkevalgt styre, som vi har givet navnet solidarisme. Den russiske forkortelse er NTS og betyder Forbundet af Russiske Solidarister. Bevægelsen arbejder på begge sider af Jerntæppet og dets logo er en trefork. Vi har her fra Danmark hvervet et nyt medlem i Leningrad, som vi venter os meget af. Han er TV-ingeniør og hedder **Kasatjenka**. Med den stilling han indtager, kan han blive en meget værdifuld medarbejder for os. Men fra vore venner i Leningrad er vi imidlertid blevet advaret om, at han måske er kommunist, uden at de har kunnet bevise det. Hvis det er tilfældet, kan han gøre ubodelig skade ved at infiltrere os og sende mange mennesker i fængsel, eller det der er værre. Inden vi tør fæste lid til ham og betro ham nogle opgaver i NTS, er vi nødt til at vide, hvor vi har ham. I øjeblikket står han i venteposition og kan ingen skade gøre. Det eneste medlem, han har forbindelse med, er bosat i Århus og deres foreløbige fælles interesser er filatelen. Ingen af os, der flygtede fra Sovjetunionen, kan få visum til Leningrad for at finde ud af hans loyalitet eller mangel på samme. Vi må altså finde en, der har et rent papir. Og her kommer du ind i billedet, Knud. Du taler flydende engelsk ligesom **Kasatjenka**. Jeg spørger dig derfor, om du vil påtage dig den opgave at besøge ham og finde ud af hans politiske ståsted. Vi sender dig til Leningrad som turist på ferie, og vi betaler naturligvis hele turen og opholdet derovre.”

Bogen fra 1959, som fortæller om NTS - Forbundet af Russiske Solidarister. En antisovjettisk organisation under den kolde krig.

Min første reaktion og svar var: ”Det er jo farligt – Nej, det tør jeg ikke.” For første gang blev jeg også en smule vred på Andreas. Jeg fik i hvert fald fremstammet: ”Andreas, tænk dig om! Jeg har kone og to små børn, som jeg har ansvaret for. Det må du ikke bede mig om. Det vil jeg simpelthen ikke. Du må finde en anden, en, der er uafhængig af kæreste, kone eller børn.”

Det var en skuffet og slukøret Andreas Schönau, der måtte køre tilbage til Nakskov med uforrettet sag. Jeg selv var først og fremmest skuffet og vred over, at han overhovedet kunne finde på at lade en god ven udsætte sig for fare, mens han selv var i sikkerhed. På den anden side var jeg også lidt smigret over, at han mente, jeg kunne klare opgaven.

Dagene gik mens alt det nye, jeg havde fået kendskab til og ikke kunne lade være med at tænke på, kørte rundt i hovedet på mig. Jeg forsøgte også at sætte mig i Andreas situation og sætte den ind i en større politisk sammenhæng. Året før i 1962 havde verden kun været få timer fra en katastrofe, der kunne være endt i et verdensomspændende atomart ragnarok, hvis Khrusjtjov ikke i sidste øjeblik var bøjet af og havde ladet sine atommissiler på vej til Cuba vende om i Atlanterhavet og returnere til Sovjetunionen. Og i 1961 blev det sidste hul i Jerntæppet lukket, da Berlinmuren blev opført. Det var netop i de år, den kolde krig var allerkoldest. Hvor meget bedre ville verden ikke blive, hvis vi slap af med den kommunistiske forbandelse. Og det lod jo til, at NTS ville gøre noget ved det, men kunne det nytte noget?

Jeg er helt på det rene med, at jeg ville blive betragtet som både godtroende og naiv, hvis jeg bildte mig ind, at min lille indsats i bekæmpelsen af sovjetstyret kunne gøre en forskel.

Men som 17 årig – i det sidste krigsår – havde jeg jo deltaget i sabotagen mod tyskernes forsvarsanlæg ved Jelshøj syd for Århus med heldig udgang. Det havde også været farligt, da vi blev kraftigt beskydt. Så hvorfor ikke? Dette her kunne vel ikke være farligere?

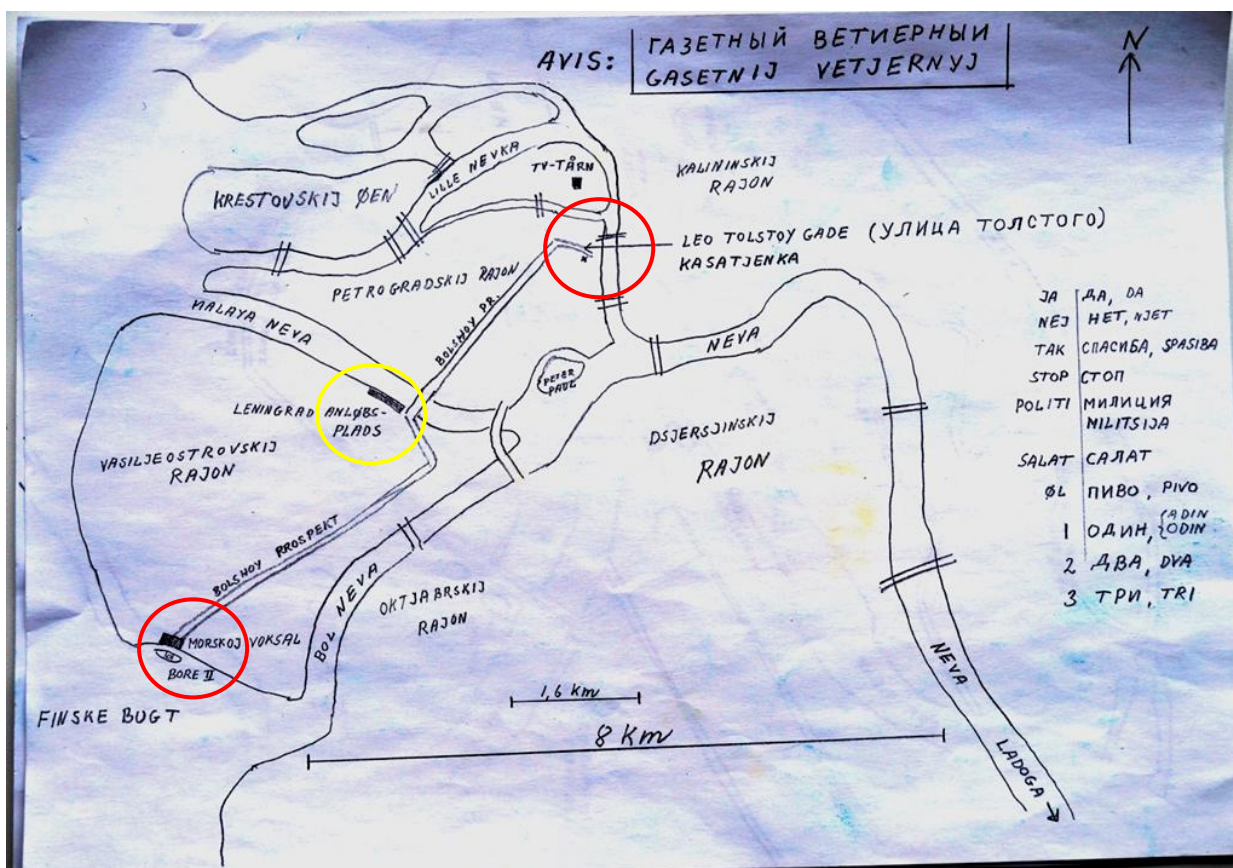
Da Andreas 14 dage senere igen dukkede op og endnu engang indtrængende bad mig om hjælp, fordi han ikke havde kunnet finde en anden, havde jeg allerede forinden og uden at røbe Andreas' medlemskab af NTS fået Gudruns accept, så jeg kunne give ham mit tilsagn til rejsen. Jeg kan endnu se for mig den lettelse og glæde, der stod malet i hans ansigt, da jeg sagde ja. Andreas takkede hjerteligt og sagde, at jeg snart ville få besøg af et par eksilrussere fra København, som ville instruere mig grundigt og planlægge hele missionen i detaljer, så risikoen blev minimeret mest muligt.

Det allerførste der skete, efter at to dansktalende emigrantrussere et par dage efter dukkede op i vores hjem i Kappel, var, at et stort kort over Leningrad blev bredt ud på bordet. Jeg fik udpeget det sted i havnen, hvor krydstogtskibet ville gå til kaj, og det sted, hvor hr. **Kasatjenka** boede, nemlig på Leo Tolstojsgade 251, 2. baggård, 1.sal th. På russisk hedder gaden **Ulitsa Lev Tolstogo**. Adressen lå heldigvis kun ca. 3,5 km fra havnen. Jeg fik omhyggeligt forklaret, at når jeg havde fundet det rigtige husnummer 251A, skulle jeg gå ind gennem porten frem til 251B. Denne bygning havde også en port, som jeg skulle igennem og ind til 251C, ind ad døren, op ad trappen til 1.sal, hvor der til højre ville stå **Kasatjenka** på navneskiltet.

Det næste, jeg skulle lære, var det kyrilliske alfabet, så jeg blev i stand til at læse gadenavne og andre nyttige skilte. Det fik jeg megen gavn af. Det meste er naturligvis efter næsten 50 års forløb gået i glemmebogen. Det blev til mange besøg. Hver gang med nye nyttige instruktioner. Ruten fra Bore II, som krydstogtskibet hed og til **Kasatjenkas** adresse lå på rygmarven. Hver dag skulle jeg i en gadekiosk købe en bestemt avis, **GASETNIJ VETJERNYJ**. Jeg lærte at udtale avisens navn så godt, at selv en russer ikke kunne høre, at jeg ikke var russer. Når jeg hver aften kom tilbage til skibet, måtte jeg ikke lægge aviserne pænt i en lille stak, men jeg skulle bruge dem til at pakke mit brugte undertøj ind i eller krølle dem sammen og stoppe dem i de sko, jeg ikke anvendte. Grunden til denne forsigtighed var, at der hver dag, skjult i annoncer var hemmelige kodede meddelelser til vennerne i Vesteuropa, og i tilfælde af ransagning, som ganske vist ikke var særlig sandsynlig, ville aviserne brugt på den måde ikke umiddelbart vække mistanke om et skjult formål.

Som påskud for at besøge **Kasatjenka** skulle jeg aflevere en gave, et dansk frimærkealbum fyldt med en masse danske frimærker. Jeg skulle fortælle Kasatjenka, at jeg en dag var kommet i snak med min gode ven og nabo, Hans Agerskov på Egelundsvej i Riis-Skov v. Århus. Vi var kommet i snak over hækken, og i samtalen løb havde jeg nævnt, at jeg havde bestilt en rejse i sommerferien til Leningrad gennem Ving Resor. Hans havde så sagt, at det da var pudsigt, for han havde en frimærkeven i Leningrad, som han korresponderede med og byttede frimærker med. Kunne jeg ikke tage en lille gave med til ham, når jeg nu alligevel skulle derover. Jeg svarede, at det ville jeg da gerne, hvis jeg bare kunne finde frem til adressen. Med pakken i hånden skulle jeg så række den frem til Kasatjenka og sige: **"Here you are, sir. A little gift for you from Hans**

Agerskov in Denmark. Han ville da være et skarn, om han ikke bød mig indenfor og gav mig en hilsen med tilbage.

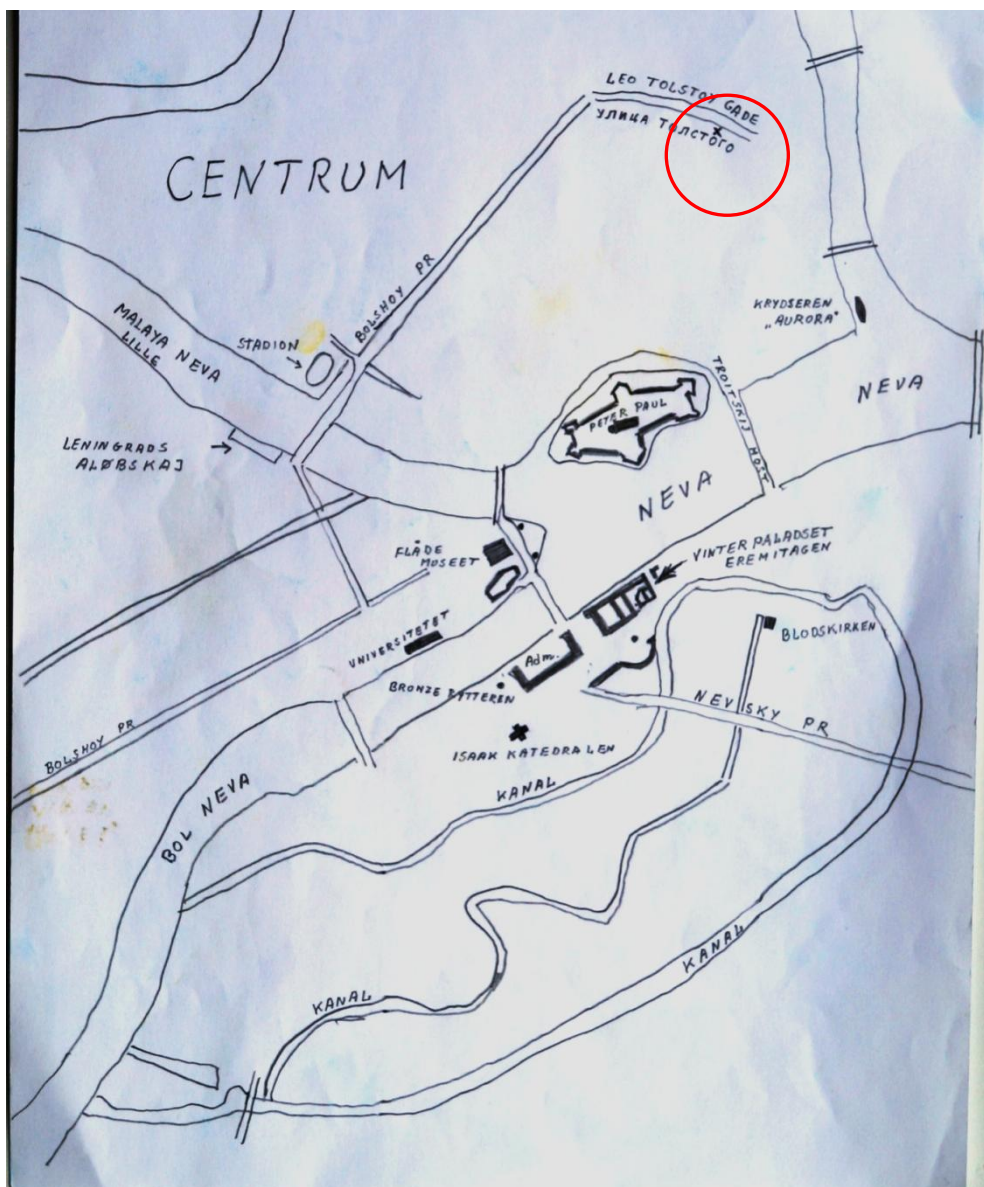

Kortoptegnelse over Leningrad før besøget. Anløbspladsen og besøgsadressen er markeret med røde cirkler. Der er ca. 8 km. imellem. Anløbspladsen som ikke blev aktuel, er markeret med gult. Almindelige udtryk på russisk lært hjemmefra. Neva er den store flod som munder ud i finske bugt.

En dag kort før afrejsen kom russerne med en stak breve, som skulle postes i de grønne postkasser – og endelig kun i dem – forskellige steder i byen. Det var den farligste del af opgaven, fordi jeg uvægerligt ville blive arresteret, hvis jeg blev visiteret og man fandt alle de breve. Der var ca. 20 breve, og de blev fordelt sådan i mine lommer, at jeg ikke så udstoppet ud. Om brevene er at fortælle, at kuverterne var fremstillet af billig russisk gråt papir. Adresserne var udskrevet med russiske håndskrevne bogstaver, og frimærkerne var russiske. Indholdet vidste jeg intet om. Det hele skulle blot se tilforladeligt og normalt ud.

Hvis det værste skulle ske, at jeg blev afsløret og taget i forvaring skulle jeg sige og hårdnakket holde fast i følgende: Jeg var kommet i god tid til Stockholm, havde sat min kuffert i box og var gået ud for at se på byen. Jeg besøgte bl.a. Kongeslottet, Museum for modern Art, så på torvehandelen, var blevet tørstig og gik ind på Hamnkroken for at få en øl. Her kom jeg i snak med en russisk sømand. Da han hørte, at jeg skulle til Leningrad, fortalte han, at han kom lige derfra, men at han havde været tæt på ikke at påmønstre inden afsejlingen og i skyndingen havde glemt at

poste nogle breve. Han spurgte, om jeg ikke kunne smide dem i en postkasse, når jeg ankom til Leningrad. Jeg sagde troskyldigt ja og fik brevene uden at tænke på, at der kunne være noget galt i det. For at virke troværdig skulle jeg virkelig besøge og fotografere de omtalte steder og indprente mig forskellige detaljer, der kunne sandsynliggøre, at jeg talte sandt. Selv et "signalement" af sømanden fik jeg indprentet og skulle huske. Heldigvis fik jeg ikke brug for det, men derom senere.

Kort over centrum af Leningrad. Besøgsstedet er markeret med rød cirkel.

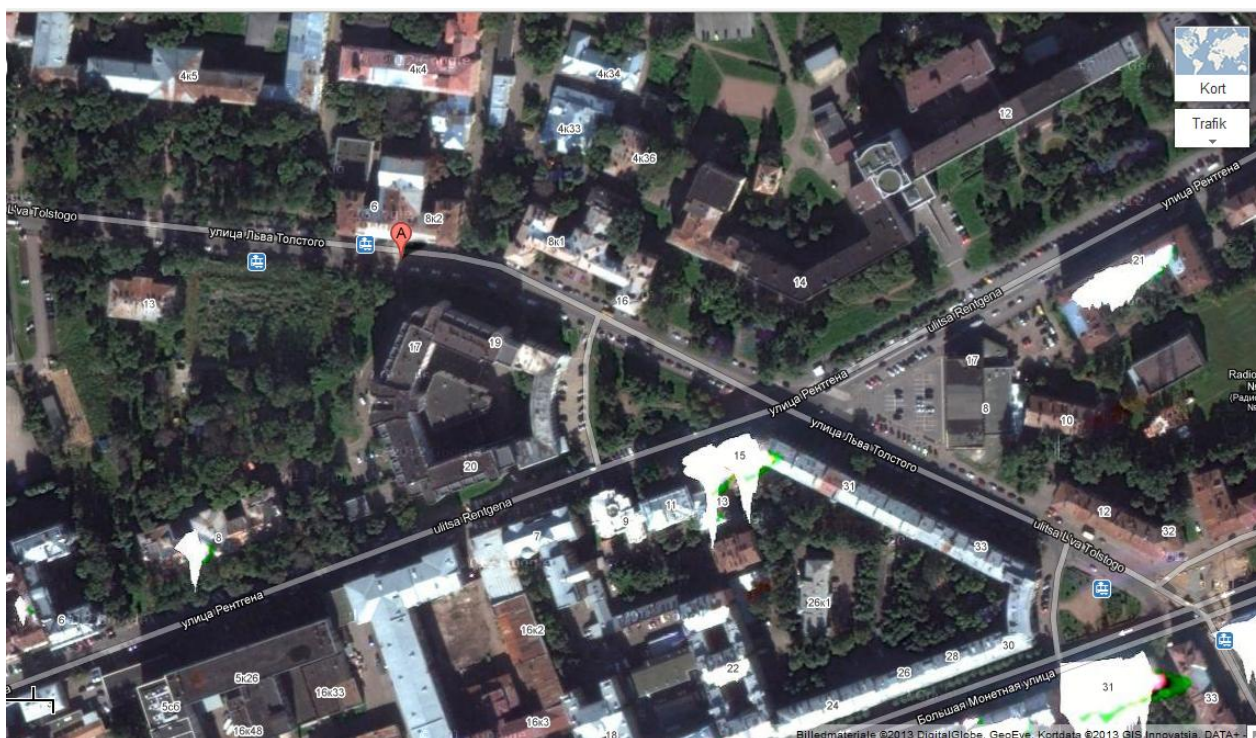
Jeg blev udstyret med turistvisum, billetter og rigeligt især med rubler, men også med finske mark og svenske kroner, så jeg ikke skulle få økonomiske vanskeligheder på turen. Hjemme havde jeg aftalt med Gudrun, at hun skulle hente mig på Københavns Hovedbanegård fredag d. 5. juli, hvorfra vi alle, Gudrun, Keld, Gunhild og mig selv så skulle fortsætte på ferie til Norge via Helsingborg.

Torsdag d. 27. juni 1963 om morgenen satte jeg mig i toget i Nakskov med kurs mod Leningrad. Togrejsen gennem Sverige og opholdet i Helsinki springer jeg over. Men da vi var kommet ud fra Helsinki og ud i internationalt farvand, gled en russisk destroyer op på styrbords side med 100 – 200 meters afstand imellem os og fulgte os hele vejen forbi fæstningsøen Kronstadt og helt ind til Leningrad. Men ikke nok med det. Da Bore II lagde til kaj, blev det russiske krigsskib fortøjet uden på Bore II, og russiske marinere med gevær på venstre skulder gik vagt frem og tilbage på fartøjets dæk. De flere hundrede svenske og finske turister undrede sig meget over det og snakkede om, at der rigtignok blev passet godt på os.

Allerede da Bore II lagde til Kaj fik jeg gavn af mit kendskab til byens og havnens kartografi. Jeg havde straks bemærket, at skibet ikke lagde til ved Leningrads anløbsplads, som jeg havde fået at vide, at det skulle. I stedet var vi landet på den modsatte side af Vasilij-øen ved en stor plads kaldet **MORSKOJ VOKSAL**. Her havde russerne opført en splinterny toldterminal, uden at mine russiske emigrantfolk hjemme vidste noget om det. Der blev nu kørt en lang smal landgangsbro op til skibssiden. To personer kunne næppe passere hinanden. I gåsegang gik vi ned ad broen, hvor der for enden var opstillet en pult. Herpå var anbragt en telefon, og to officerer med store kasketter og pistoler i bæltet tog imod vore pas, der blev kontrolleret for visapåtegningerne, og ansigterne på pasfotoerne blev grundigt sammenlignet med passagererne. Herefter blev vi **uden pas**, som blev anbragt i pulten, vist over til toldterminalen, en lang bygning næsten helt af glas og med fladt tag. Hele vejen igennem den lange smalle bygning var der i midten et langt bord bag hvilket tolderne stod. Vi fik besked om at bevæge os fremad, indtil vi blev kaldt hen til bordet. Det var nogle spændende øjeblikke. Foruden alle brevene, som jeg havde på kroppen, havde jeg en skuldertaske indeholdende en blå nylonregnfrakke, 1 kamera, 1 notesblok, 1 blyant og gaven til Kasatjenka. Da jeg blev kaldt hen til skranken, rakte en tolder ud efter skuldertasken. Han tog pakken op og spurgte på flydende engelsk, hvad det var. Jeg svarede som næsten sandt var: "It's a gift, it's a stamp-album for a friend of mine. Det er en gave. Det er et frimærkealbum til en af mine venner. Han lagde pakken tilbage i tasken og rakte mig den. Og uden at lade mig mærke med noget, åndede jeg lettet op. Jeg slap for at blive kropsvisiteret. Ud for den anden ende af terminalen holdt en række flotte, moderne turistbusser med unge svensktalende kvindelige guider. Jeg besluttede mig for at tage plads i en af dem sammen med de andre turister for bedre at kunne orientere mig. Vi havde en dejlig tur ind til centrum og så mange af byens seværdigheder. Guiderne forklarede på klingende svensk om de forskellige bygninger, paladser og statuer. Hvor jeg fik øje på grønne postkasser, så jeg mit snit til at liste nogle af brevene gennem brevsprækken. Inden vi returnerede til skibet, hvor vi boede og spiste, var jeg til stor lettelse sluppet af med alle brevene. Ved en avisiosk fik jeg også købt dagens **Gasetnij Vetjornyj**. Men den første dag fik jeg ikke mulighed for at besøge Kasatjenka. Vel tilbage på Bore II lagde jeg plan for, hvordan jeg kunne finde frem til Kasatjenka på **Petogradskaja-øen**, nu hvor skibet lå et helt andet sted, end jeg havde forventet, ca. 8 km fra hans adresse.

Næste dag begyndte meget lettere. I tolden gik jeg frit igennem. Ingen ville se, hvad jeg havde i tasken. Problemerne opstod først, da jeg kom ud til busserne. Jeg blev vist frem til busdøren, men stod ikke på bussen. Da kom et par af de svensktalende pigeguider og bad mig venligst stige op, da vi skulle køre om et øjeblik. Jeg svarede, at jeg ikke skulle med i dag, men

ønskede at se byen på egen hånd. De svarede, at det ikke kunne lade sig gøre. Det hørte med til programmet, at alle gæsterne deltog i de arrangerede busture. Jeg nægtede, og til sidst sagde jeg, at jeg skulle besøge en ven, og at jeg havde ret til som fri borger at færdes i byen, hvor det passede mig. Det sidste skulle jeg vist aldrig have sagt. Der blev en forfærdelig batalje. Flere guider kom til. Til sidst tog de mig i skulderen og forsøgte at skubbe mig op i bussen, men jeg vristede mig løs og nægtede at stå på. Nu kom chaufføren frem i døren og sagde et eller andet, som jeg ikke forstod mens han samtidig pegede på sit armbåndsur. Det hjalp. Pigerne gav op og stod på busserne, der snart efter kørte. Jeg kunne godt mærke, at adrenalinet havde fået pulsen sat op. Men da åndedrættet var blevet normalt, tog jeg en sporvogn til et stoppested forbi **ULITSA LEV TOLSTOGO**, stod af og gik tilbage til Leo Tolstojgade 251 C.

A bogstavet på Ulitsa L'va Tolstogo viser husnummer 251. Kasatjenkas adresse.

En lille mørkhåret russerkone på ca. 45 år åbnede døren. Da hun hørte, jeg spurgte efter Mr. Kasatjenka på engelsk, gjorde hun tegn til at lukke døren, men jeg fik en fod sat imellem, tog hurtigt en lap papir frem og skrev: **A greeting from mr. Agerskov in Denmark. I'll return tomorrow at 16 o'clock. Knud Andreasen.** Jeg rakte hende sedlen. Hun lukkede skyndsomst døren, og jeg gik med uforrettet sag.

Næste dags eftermiddag vendte jeg tilbage til Ulitsa Lev Tolstogo. Hr. Kasatjenka åbnede smilende døren. Hans kone stod allerede parat med en lille bakke med mørkt brød og en lille skål med salt. Jeg blev budt indenfor og fru Kasatjenka betydede mig med et lille nik, at det var meningen, jeg skulle spise af det. Jeg havde næppe fået overrakt gaven fra hr. Agerskov med ledsagende hjertelige hilsener på engelsk, førend jeg til min skræk opdagede, at det engelske han rablede af sig, forstod jeg ikke ret meget af. Lidt efter lidt gik det dog bedre, men til at begynde med

måtte vi ”snakke” ved at skrive til hinanden. Hans skriftlige engelsk var derimod upåklagelig. Efterhånden som jeg blev kendt med hans pudsige udtale af engelsk, gled snakken mere flydende, og til sidst var det kun enkelte ord, vi måtte skrive op for at forstå hinanden.

Han blev jublende glad, da han fik åbnet pakken fra Hans Agerskov og skyndte sig straks hen til et skab, hvorfra han fremdrog en stor tyk konvolut fyldt med russiske frimærker, som han bad mig tage med tilbage til Hans Agerskov. Jeg har dem endnu, da mine eksilrussere ikke var interesseret i dem.

Derefter begyndte han at spørge mig ud om danske forhold. Hvordan folk levede? Jeg svarede, at de fleste danskere boede i deres egne små huse med en have omkring og samlet i kvarterer med tæt, lav bebyggelse og at det kun var i de større byer, at folk boede i etageejendomme. Det undrede ham meget, at folk selv ejede deres huse, og at de ikke tilhørte samfundet.

Jeg havde bemærket, at der af og til gik nogle folk forbi bag ved, hvor jeg sad, og det foruroligede mig noget, men ud af øjenkrogene havde jeg også set, at det så ud til at være ganske almindelige mennesker. Jeg tog mod til mig og spurgte Kasatjenka, hvem disse mennesker var. Han svarede lidt forlegent, at der var stor boligmangel i Leningrad, og at han derfor havde været nødsaget til at fremleje nogle værelser i lejligheden, og at de, der boede der, var nødt til at gå igennem hans stue for at komme ind på deres rum eller ud på toilettet eller for at benytte deres fælles køkken eller i det hele taget for at komme ud af huset. Men staten har store boligbyggerier i gang, så det er kun et spørgsmål om kort tid, før dette problem er løst, tilføjede han stolt. Jeg havde godt nok undret mig over, hvordan det kunne være, at en mand, der havde en god stilling som ingeniør kunne holde ud at bo i noget, der bedst kunne karakteriseres som slum. Men det lod jeg mig naturligvis ikke mærke med.

Vi kom ind på næsten alle mulige emner, religion, kultur, herunder kunst, musik, opera, ballet osv. Da jeg fortalte ham om vores demokratiske system, undrede han sig højlydt over, at vi i Danmark havde en halv snes forskellige partier, hver med sit partiprogram, og at de alle havde sæde i landets lovgivende forsamling, Folketinget. Han kunne simpelthen ikke forstå, hvordan det overhovedet kunne lade sig gøre at regere landet på den måde.

Han fortalte så med begejstring om kommunistpartiets 4 årsplaner, planøkonomi, om minedrift, elektrificering, landbrug og industri og en fast centralstyring, om en udvikling, der i løbet af få år ville overhale den vesteuropæiske måde at leve på og bringe lykke og velstand til alle. Jeg nævnte så, at jeg i Danmark havde hørt, at selv om landet var kommunistisk styret, var der alligevel ikke ret mange procent af befolkningen, der var medlem af det kommunistiske parti. ”Måske ikke endnu, men jeg er” sagde han og gik hen til en skuffe, hvorfra han fremtog sit medlemskort, stemplet med hammer og segl og rakte mig det.

Nu var jeg ikke længere i tvivl, min opgave var løst. Men jeg kunne naturligvis ikke straks bryde op og sige farvel. Det ville virke alt for påfaldende, så jeg blev og vi fortsatte diskussionen

Fru Kasatjenka begyndte nu at rydde bordet for at sætte mad frem, og jeg skulle endelig blive og spise med. Jeg fik samtalen drejet tilbage til musikken, som jeg fornemmede optog ham en hel del, idet jeg sagde, at jeg med tilbage til Danmark ville købe nogle grammofonplader med værker af Tjajkovskij, gerne Svanesøen, Tornerose og Nøddeknækkeren.

Mens vi spiste smørrebrød, mest forskellige slags dåsefisk, der kom for resten også Vodka på bordet og Pivo, russisk øl – fortalte han begejstret om de store russiske komponister, Tjajkovskij, Glinka, Mussorgskij, Borodin, Rimskij-Korsakov, Sjostakovitj og flere andre, som jeg aldrig havde hørt om.

Det blev sent, inden jeg brød op efter en hyggelig aften, og værten insisterede på, at han ville betale taxaen tilbage til båden. Det nyttede ikke at jeg protesterede og sagde, at jeg da bare kunne tage sporvognen. Han insisterede som sagt og ringede efter en taxa. Da blev jeg for første gang den aften utryg, og selv om det var svundet betænkeligt i vodkaflasken, mente jeg alligevel at kunne holde hovedet koldt. Havde Kasatjenka gennemskuet mig? Ville jeg blive kørt ned til båden, eller ville taxaen bringe mig til en adresse, hvor der kun var håndtag på den yderste side af døren? Det var de tanker, der kørte rundt i hovedet på mig. Men der var kun én måde at takle situationen på. Det var at lade som ingenting og håbe det bedste.

Kasatjenka fulgte mig helt ud på gaden til taxaen, bad mig endnu engang hilse Hans Agerskov og sige tak for albummet, gav chaufføren en besked på russisk. Ca. 20 min. Senere blev jeg heldigvis sat af foran båden på Morskoj Voksal.

På hovedbanegåden i København stod Gudrun på perronen med Keld i den ene hånd og Gunhild i den anden. Behøver jeg at fortælle, at gensynsglæden var stor? Bag dem stod de to emigrantrussere, som havde planlagt hele turen, og vi fulgtes med dem til en adresse i Bagsvæd. Her aflagde jeg beretning om hele turen, afleverede alle de krøllede Gasetnij Vetjernij –aviser og de russiske frimærker, som jeg imidlertid fik lov at beholde og de resterende penge, som jeg slet ikke havde nået at bruge. De takkede varmt for en vellykket mission, og vi fortsatte i bil til Helsingør på vej til Norge til en dejlig ferie i Bergen og Trondheim.

Knud Andreasen.

